

Vormsi saar

Kolmveerandtunni laevasõidu kaugusel **Rohuküla** sadamast on **Vormsi saar**. Vormsi on suuruselt Eesti neljas saar (93km²), ürikutes on Vormsit esmakordselt mainitud aastal 1391. Alates 13-14 sajandist kuni 1944 aastani olid Vormsi põliselanikeks rannarootslased, 1938 aastal oli saarel ligi 2600 elanikku, enamus lahkus neist II maailmasõja ajal ja hetkel on saarel umbes 330 asukat.

Sviby sadamast kuni Hullo küalani ja natuke selle ümbruses on asfalttee, enamik teedest saarel on aga kruusakattega. Parima pildi saarest saab jalgrattal sõites, autoga reisijad peaksid meeles pidama, et saarel ei ole tanklaid. Samuti tasuks kaasa võtta sularaha, kuna puuduvad pangautomaadid.

Maanteed moodustavad Vormsil nn kaheksa ja neid nimetatakse **idaringiks ja lääneringiks** ja nende ristumiskoht on saare keskus **Hullo küla**.

Sadamas on suveperioodil avatud **jalgratta- ja paadilaenus**, samuti on telkimiseks sobilik ala olemas. Lähedusest algab Sviby-Rumpo 3km pikkune matkarada. Sviby sadamast lahkudes jõuame kõigepealt **Sviby külla** ja sealt võib suunduda idaringile. Idaringi külad on paremini säilinud ja siin kohtab tüüpilisi klaasrõdudega Vormsi maju. Läbides **Söderby** küla ja veidi enne Norrby küla pöörab tee 1935 aastal ehitatud **Norrby tuletorni** juurde, kust üle Voosi kurgu vaadates näeb Noarootsi poolsaart. Edasi suundume Diby küla ja poolsaare suunas. **Diby poolsaar** on maastikuliselt omapärane ja rikas haruldaste käpaliste poolest. Dibyst järgmine on **Rälby**, mis on ajalooline sumbküla omapärase teedevõrguga, küla servas asusid tuulikud ja ühte sellist **Vormsi tuulikut** võite seal ka näha.

Ida- ja lääneringi ristumiskohal on saare tähtsaim vaatamisväärsus 14 sajandil ehitatud **Vormsi Püha Olavi kirik**. Pärast rootslaste põgenemist II maailmasõja ajal jäi kirik tühjaks ja rüüstati, kuid 1990 aastaks kirik restaureeriti ja õnnistati taas sisse. Kirikaia kõrval on maailma suurima ratasristide kogu poolest kuulus **Vormsi kalmistu**, kus on rohkem kui 300 säilinud rõngasristi. Kiriku juurest on võimalik minna kohe nn lääneringile. Läbides **Kärslätti küla**, mis on üks saare vanimaid külasid, jõuame **Saxby külla**, mis on tuntud tänu vanimale malmosadest monteeritud **tuletornile** Eesti rannikul. Förby ja Suuremõisa vahelisse metsa jääb jääajast pärit **Hoitbergi korallriff**. Suuremõisas asuvad kunagise mõisa varemed ja riismed vanast pargist. Vormsi mõisnikele Stackelbergidele kuulunud valdus on olnud nii riigi mõis kui ka aadlitüdrukute sanatoorium. Suuremõisast Rumpo poole sõites, jääb teest vasakule **Prestviken**, üks Vormsi kahest järvest mis nüüd hakkab juba roostuma.

Jõudnud saare suurima ristmikuni, võime suunduda saare keskusesse **Hullosse** või pöörata **Rumpo poolsaare** suunas. Päril Rumpo ninale autodega sõita ei saa, sest seal asub taimestiku kaitseala. Piirkond on tähtis lindude pesitsus – ja rändepeatuspaigana. Rumpost leiata ööbimiseks mitmeid turismitalusid.

Saare keskus **Hullos** asuvad kool, postkontor ja kauplus ja samuti mitmed majutuskohad. Varem jagati Hullo kaheks- omainimete ja suvitajate pooleks. Rahvamaja juurest algab metsatee **Parunikivi** juurde, see on rändrahn, millele on raiutud saksakeelne kiri Vormsi viimasele parunile.